

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

**ПРЕДМЕТ Р. КАЧАПОР И ДРУГЕ ПОДНОСИТЕЉКЕ ПРЕДСТАВКИ
ПРОТИВ СРБИЈЕ**

(Представке бр. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 и 3046/06)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

15. јануар 2008. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима предвиђеним чланом 44. став 2. Конвенције. Могуће су редакторске промене.

У предмету Р. Качапор и друге подносиоце представки против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење) заседајући у већу у чијем су саставу били:

Франсоаз Тулкенс, *председник* (Françoise Tulkens),
Андрас Бака (András Baka),
Риза Турмен (Rıza Türmen),
Миндиа Угрекхелидзе (Mindia Ugrekhelidze),
ВЛАДИМИРО ЗАГРЕБЕЛСКИ (Vladimiro Zagrebelsky),
Дануте Јочиене (Danutė Jočienė),
Драгољуб Поповић, *судије*
и Сали Доле, (S. DOLLÉ), *секретар Одељења*,

после већања на затвореној седници одржаној 11. децембра 2007. године, изриче следећу пресуду, која је усвојена на тај дан:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу шест посебних представки (бр. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 и 3046/06) против Државне заједнице Србија и Црна Гора, коју су Суду поднеле по члану 34 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту “Конвенција”) Ремка Качапор и пет других подносиоце представки (у даљем тексту “подносиоце представки”, видети став 5 у даљем тексту), дана 30. децембра 2005. године.

2. Почев од 3. јуна, после декларације о независности Црне Горе, Србија је Висока страна уговорница у поступцима пред Европским судом (видети став 82 у даљем тексту).

3. Подносиоце представки је пред Судом заступала гђа Р. Гарибовић, адвокат из Новог Пазара. Владу Државне заједнице Србија и Црна Гора а, касније, Владу Србије (у даљем тексту “Влада”) заступао је њен заступник, г. С. Царић.

4. Дана 23. фебруара 2007. године Суд је одлучио да Владу обавести о представци. Примењујући члан 29 став 3 Конвенције, решио је да донесе одлуку о прихватљивости и основаности представке истовремено.

ЧИЊЕНИЦЕ

5. Све подносиоце представки, гђа Ремка Качапор (“прва подносиоца представке”), гђа Хуљка Качапор (“друга подносиоца представке”), гђа Азиза Елезовић (“трећа подносиоца представке”), гђа Сенада Доловац (“четврта подносиоца представке”), гђа Шаха Ризовић (“пета подносиоца представке”) и гђа Мушка Црновршанин (“шеста подносиоца представке”) су држављанке Србије рођене 1972, 1956, 1967, 1969, 1951. године, односно 1950. године, и тренутно живе у општини Нови Пазар.

ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

А. Увод

6. У периоду између 1993. године и 2002. године подносиоце представки су, када су биле запослене у друштвеном предузећу (видети ставове 71-76 у даљем тексту), Војин Поповић – Домаћа радиност, упућене од стране њиховог послодавца на “принудно” плаћено одсуство “до времена” док се пословање овог предузећа “довољно не поправи”.

7. За време одсуства, у складу са релевантним домаћим законодавством, подносиоце представки су имале право на знатно умањену месечну накнаду, као и на исплату пензијско инвалидских и других доприноса социјалног осигурања.

8. До 11. новембра 2002. године све подносиоце представки су отпуштене. Међутим, истовремено, њихов послодавац очигледно се сагласио да свакој од њих исплати 10.000 динара (“RSD”), као и доприносе за социјално осигурање, а да оне прихвате обавезу да неће тражити месечне исплате на име плаћеног одсуства.

9. Испоставило се да је послодавац подносиоце представки поштовао ове прве обавезе, али друге није. Стога су подносиоце представки покренуле шест посебних парничних поступака пред Општинским судом у Новом Пазару.

Б. У погледу прве подносиоце представке

10. Дана 16. априла 2003. године Општински суд у Новом Пазару (у даљем тексту “Општински суд”) пресудио је у корист подносиоце представке и наложио њеном бившем послодавцу да јој исплати:

- i. месечну накнаду за време плаћеног одсуства од 1. маја 1993. године до 16. јуна 1996. године и 25. јуна 1998. године до 31. маја 2001. године, индексирану у складу са релевантним домаћим прописима, плус затезну камату; и
- ii. 8.650 динара (приближно 140 евра [EUR]) на име судских трошкова, као и
- iii. доприносе за пензијско и инвалидско осигурање за тај период.

11. Ова пресуда је постала правоснажна дана 23. јуна 2003. године.

12. Дана 5. фебруара 2004. године подносиоца представке је поднела захтев за извршење горе наведене пресуде, предложивши да се она изврши исплатом са банкарског рачуна дужника и јавном продајом његове назначене покретне и непокретне имовине.

13. Дана 28. априла 2004. године Општински суд је прихватио захтев подносиоце представке и донео решење о извршењу.

В. У погледу друге подносиоце представке

14. Дана 7. фебруара 2005. године Општински суд је пресудио у корист подносиоце представке и наложио њеном бившем послодавцу да јој исплати:

- i. месечну накнаду за време плаћеног одсуства од 1. априла 2000. године до 11. новембра 2002. године (59.672 динара укупно – приближно 745 евра), плус затезну камату и
- ii. 20.250 динара (приближно 252 евра) на име судских трошкова.

15. Ова пресуда је постала правоснажна дана 10. марта 2005. године.

16. Дана 9. маја 2005. године подносиатељка представке је поднела захтев за извршење горе наведене пресуде, предложивши да се она изврши исплатом са банкарског рачуна дужника и јавном продајом његове назначене покретне и непокретне имовине.

17. Дана 6. септембра 2005. године Општински суд је прихватио захтев подносиатељке представке и донео решење о извршењу.

Г. У погледу треће подносиатељке представке

18. Дана 27. јануара 2005. године и 26. маја 2005. године Општински суд је пресудио у корист подносиатељке представке и наложио њеном бившем послодавцу да јој исплати:

- i. месечну накнаду за време плаћеног одсуства од 30. августа 2001. године до 1. новембра 2002. године (49.714 динара укупно – приближно 600 евра), плус затезну камату и
- ii. 9.750 динара (приближно 117 евра) на име судских трошкова, као и
- iii) доприносе за пензијско и инвалидско осигурање од 1. јануара 1995. године до 1. новембра 2002. године.

19. Ова пресуда је постала правоснажна дана 29. јуна 2005. године.

20. Дана 14. јула 2005. године подносиатељка представке је поднела захтев за извршење горе наведене пресуде, предложивши да се она изврши исплатом са банкарског рачуна дужника и јавном продајом његове назначене покретне и непокретне имовине.

21. Дана 26. септембра 2005. године Општински суд је прихватио захтев подносиатељке представке и донео решење о извршењу.

Д. У погледу четврте подносиатељке представке

22. Дана 9. децембра 2004. године Општински суд је пресудио у корист подносиатељке представке и наложио њеном бившем послодавцу да јој исплати:

- i. месечну накнаду за време плаћеног одсуства од 1. јуна 1994. године до 19. августа 2002. године (64.711 динара укупно – приближно 837 евра), плус затезну камату и
- ii. 7.800 динара (приближно 100 евра) на име судских трошкова, као и
- iii) доприносе за пензијско и инвалидско осигурање од 1. јуна 1994. године до 11. новембра 2002. године.

23. Ова пресуда је постала правоснажна дана 28. марта 2005. године.

24. Дана 19. априла 2005. године подносиатељка представке је поднела захтев за извршење горе наведене пресуде, предложивши да се она изврши исплатом са банкарског рачуна дужника и јавном продајом његове назначене покретне и непокретне имовине.

25. Дана 26. септембра 2005. године Општински суд је прихватио захтев подносиатељке представке и донео решење о извршењу.

Ђ. У погледу пете подносиатељке представке

26. Дана 24. септембра 2003. године Општински суд је пресудио у корист подносиатељке представке и наложио њеном бившем послодавцу да јој исплати:

- i. месечну накнаду за време плаћеног одсуства од 1. јуна 1994. године до 31. маја 2001. године као и од 1. јуна 2001. године до 11. новембра 2002.

године (101.887 динара укупно – приближно 1.625 евра, за овај други период), плус затезну камату и

ii. 7.800 динара (приближно 125 евра) на име судских трошкова, као и

iii. доприносе за пензијско и инвалидско осигурање за горе наведене периоде.

27. Ова пресуда је постала правоснажна дана 9. децембра 2003. године.

28. Дана 26. фебруара 2004. године подносиатељка представке је поднела захтев за извршење горе наведене пресуде, предложивши да се она изврши исплатом са банкарског рачуна дужника и јавном продајом његове назначене покретне и непокретне имовине.

29. Дана 15. марта 2004. године Општински суд је прихватио захтев подносиатељке представке и донео решење о извршењу.

Е. У погледу шесте подносиатељке представке

30. Дана 17. маја 2004. године Општински суд је пресудио у корист подносиатељке представке и наложио њеном бившем послодавцу да јој исплати:

i. месечну накнаду за време плаћеног одсуства од 1. јуна 1994. године до 11. новембра 2002. године (74.850 динара укупно – приближно 1.050 евра), плус затезну камату и

ii. 16.200 динара (приближно 227 евра) на име судских трошкова, као и

iii. доприносе за пензијско и инвалидско осигурање за тај период.

31. Ова пресуда је постала правоснажна дана 8. новембра 2004. године.

32. Дана 29. новембра 2004. године подносиатељка представке је поднела захтев за извршење горе наведене пресуде, предложивши да се она изврши исплатом са банкарског рачуна дужника и јавном продајом његове назначене покретне и непокретне имовине.

33. Дана 6. децембра 2004. године Општински суд је прихватио захтев подносиатељке представке и донео решење о извршењу.

Ж. Остале релевантне чињенице у погледу свих подносиатељки представки

34. Дана 30. новембра 2004. године, односно 21. фебруара 2005. године, подносиатељке представки су упутиле два посебна дописа Министарству финансија, наводећи, *inter alia*, да је њихов бивши послодавац (у даљем тексту “дужник”):

i. у последњих десет година намерно избегавао да обавља пословање преко званичних банкарских рачуна;

ii. уместо тога, очигледно, вршио трансакције у готовом или чак користио друге “тајне” банкарске рачуне, непознате пореским органима и

iii. да је, због тога, судско извршење исплатом са банкарског рачуна дужника било немогуће спровести.

Најзад, подносиатељке представки су тражиле да се предузме хитна мера како би се обезбедило извршење њихових правоснажних пресуда.

35. Дана 23. децембра 2004. године Министарство финансија (у даљем тексту “Министарство”) је утврдило да дужник није исплатио укупан износ доспелих пореза и доприноса за социјално осигурање.

36. Дана 12. јануара 2005. године Министарство је наложило дужнику да исплати преостали износ.

37. Дана 25. јануара 2005. године Министарство је поднело захтев за званично покретање прекршајног поступка, навевши да дужник није поступио по овом налогу.

38. Дана 21. марта 2005. године Министарство је подносиоцима представки упутило допис, у коме је наведено да су њихови поднесци прописно размотрени, али да се, с обзиром на поверљиву природу добијених информација, детаљи не могу износити.

39. Дана 6. јуна 2005. године подносиоци представки су упутиле још једну притужбу министарству, у коме су навеле да је ситуација по питању банкарских рачуна остала иста.

3. Стечајни поступак

40. Дана 28. октобра 2005. године Трговински суд у Краљеву (у даљем тексту "ТСК") започео је стечајни поступак против дужника. Он је покренут јер је поступак за извршење који је био у току код општинског суда обустављен *ex lege*, у складу са чланом 73 Закона о стечајном поступку (видети став 70 у даљем тексту).

41. Ова одлука је објављена у Службеном гласнику Републике Србије дана 28. новембра 2005. године.

42. У децембру 2005. године подносиоци представки су прописно пријавиле своја потраживања.

43. Дана 22. децембра 2005. године стечајни поступак који је вођен против дужника спојен је са стечајним поступком против предузећа Војин Поповић – Холдинг АД, који је био у току, у даљем тексту "Предузеће ВПХ" (видети став 56 у даљем тексту).

44. Дана 23. марта 2006. године и 8. јуна 2006. године, ТСК је утврдио пријаве потраживања подносиоцима представки за накнаду за време плаћеног одсуства, али је оспорио део њихових потраживања на име доприноса за социјално осигурање, због чега су обавештене да могу да покрену посебан парнични поступак с тим у вези.

45. Дана 20. јула 2006. године Виши трговински суд је донео решење да се стечајни поступак о коме је реч пренесе на Трговински суд у Ужицу (у даљем тексту "ТСУ"), из очигледног разлога што је ТСК био под непрестаним локалним притиском.

46. Дана 8. септембра 2006. године ТСУ је укинуо одлуке које је донео ТСК дана 23. марта 2006. године, односно 8. јуна 2006. године. Он је такође раздвојио поступак који се односи на дужника од оног који се води против предузећа ВПХ.

47. Дана 26. јануара 2007. године, службеник који ради на стечајном поступку је факсом обавестио подносиоцима представки да су њихова потраживања оспорена с обзиром на њихов "претходни споразум" (видети став 8 у горњем тексту).

48. Истог дана подносиоцима представки су обавестиле овог службеника да су ова питања већ узета у обзир у правоснажним пресудама донетим у њихову корист, али су одбијена у суштини. (видети став 9 у горњем тексту).

49. Неколико дана касније, подносиоцима представки су поднеле захтев ТСУ, којим траже потврду њихових потраживања.

50. Дана 14. јануара 2007. године држава је очигледно донела одлуку којом се прихвата накнада доприноса за социјално осигурање подносиоцима

представки. Ова одлука, међутим, тек треба да се уручи подносиоцима представки.

51. Дана 20. марта 2007. године ТСУ је донео решење да се изврши процена дужникове имовине као и њена накнадна продаја.

52. Дана 20. априла 2007. године, међутим, ТСУ је у целини оспорио потраживања подносиоцима представки.

53. Дана 14. маја 2007. године подносиоцима представки су покренуле посебан парнични поступак код истог суда, тражећи да се потврде њихова потраживања како је признато правоснажним пресудама донетим у њихову корист.

54. Дана 18. маја 2007. године ТСУ је прихватио да поновно размотри потраживања подносиоцима представки у оквиру стечајног поступка.

55. Дана 28. јуна 2007. године исти суд је обуставио посебан парнични поступак, да сачека предстојеће поновно разматрање потраживања подносиоцима представки у оквиру стечајног поступка.

И. Положај дужника

56. Почев од септембра 2007. године, дужник је друштво са ограниченом одговорношћу. Он је, међутим, у искључивом власништву предузећа ВПХ, а приближно 87% истог је у друштвеној својини (видети такође став 75 у даљем тексту).

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

А. Закон о извршном поступку из 2000. године (објављен у Службеном листу Савезне Републике Југославије – Сл. лист СРЈ - бр. 28/00, 73/00 и 71/01)

57. Члан 4 став 1 је предвиђао да се сви поступци извршења морају хитно спровести.

58. Члан 30 став 2 је, *inter alia*, предвиђао да је на суду који спроводи извршење да, *ex officio*, изабере одговарајуће средство извршења, када год поверилац предложи више од једног правног пута, узимајући у обзир средства која су потребна како би се покрила потраживања о којима је реч.

59. Чланови 63-84, 134-176 и 180-188 обухватили су детаље о извршењу исплатом са банкарског рачуна дужника, као и путем јавне продаје његове покретне и непокретне имовине. Према члану 184 став 4, посебно, Народна банка је била обавезна да одговори на захтев повериоца и да га обавести о приоритету исплате са банкарског рачуна у његову корист у односу на неку другу.

Б. Закон о извршном поступку из 2004. године (објављен у Службеном гласнику Републике Србије – Сл. гласник РС - бр. 125/04)

60. Закон о извршном поступку из 2004. године (“Закон из 2004. године”) ступио је на снагу 23. фебруара 2005. године, чиме је стављен ван снаге Закон о извршном поступку из 2000. године (“Закон из 2000. године”).

61. Члан 5 став 1 Закона из 2004. године предвиђа да се поступци извршења морају хитно спроводити.

62. Члан 8 став 2, у релевантном делу, одговара одредбама члана 30 став 2 Закона из 2000. године. Сем тога, он предвиђа да суд може изабрати одговарајуће средство извршења *ex officio* или на захтев страна у спору.

63. Чланови 69-153 и 196-204 прописују релевантне детаље у погледу извршења исплатом са банкарског рачуна дужника као и извршења јавном продајом његове покретне и непокретне имовине. Члан 199, посебно, предвиђа да се решење о извршењу доставља Народној банци која затим даје упутства банци дужника како да изврши телеграфску исплату или исплату у готовом, већ према случају.

64. У складу са чланом 304 Закона из 2004. године, сви поступци извршења започети пре 23. фебруара 2005. године морају се спроводити према ранијем Закону из 2000. године.

В. Релевантне одлуке које је донела Народна банка (Инструкција директора Одељења за принудну наплату 10, број 3-1593 од 19. новембра 2003. године, те Упутство за спровођење принудне наплате директора главне републичке филијале у Београду 40, број 2/8-7 од 15. новембра 2004. године)

65. Ове интерне одлуке предвиђају да је Народна банка обавезна да одговори на захтев повериоца да му се доставе најновији подаци у погледу исплате са банкарског рачуна дужника коју је суд наложио.

Г. Закон о платном промету (објављен у Сл. листу СРЈ бр. 3/02 и 5/03 и Сл. гласнику РС бр. 43/04 и 62/06)

66. Члановима 47-49 и 57 се, *inter alia*, регулишу технички детаљи у погледу поступка извршења исплатом средстава са банкарског рачуна. Њима се, међутим, изричито не предвиђа обавеза Народне банке да обавести суд који спроводи извршење о статусу предметне исплате.

67. Према члану 54 став 1, Народна банка, *inter alia*, прати солвентност свих правних лица и покреће судски стечајни поступак у погледу оних чији су банкарски рачуни непрекидно “блокирани” због неисплаћених дугова у периоду од 60 дана, или у периоду од 60 дана са прекидима, у последњих 75 дана.

Д. Закон о стечајном поступку (објављен у Сл. гласнику РС бр. 84/04)

68. Члан 6 предвиђа да се стечајни поступак не може покренути против државних органа, фондација и служби и Народне банке, као ни против правних лица која је основала и која искључиво или претежно финансира држава.

69. Члан 19 наводи услове под којима стечајни управник може покренути поступак за накнаду трошкова у посебном парничном поступку.

70. Члан 73 ставови 1 и 2 предвиђају да “од датума покретања стечајног поступка” дужник не може истовремено бити изложен посебном поступку извршења. Стога ће сваки поступак извршења који је у току бити обустављен, при чему се нови поступак извршења не може покренути све док је стечајни поступак у току.

Ђ. Правни положај друштвених предузећа

71. Друштвена предузећа, у даљем тексту “ДП”, су, као и “друштвени капитал”, реликт бившег југословенског комунизма и “само-управљања”.

72. Њихов тренутни правни положај у Србији првенствено је дефинисан: (i) члановима 392-400в и чланом 421а Закона о предузећима (објављен у Сл. листу СРЈ бр. 29/96, 33/96, 29/97, 59/98, 74/99, 9/01 и 36/02), (ii) члановима 1, 3, 14 и 41б Закона о приватизацији (објављен у Сл. гласнику РС бр. 38/01, 18/03 и 45/05) и (iii) чланом 456 Закона о привредним друштвима из 2004. године (објављен у Сл. гласнику РС бр. 125/04).

73. На основу ових закона, ДП су само она предузећа која у целини послују друштвеним капиталом. Она су такође независна правна лица која су и у власништву и која воде њихови запослени и могу бити предмет редовног стечајног поступка (видети став 68 у горњем тексту). Друштвени капитал је, међутим, морао да се приватизује до марта 2007. године, а средства тиме добијена уплаћена у државни буџет.

74. Пошто званично почне приватизација неког ДП, све врсте његових одлука које представљају опструкцију процеса приватизације сматрају се неважећим. Влада такође има право да именује своје сопствене представнике који ће бити укључени у органе управљања тим ДП, кад год Агенција за приватизацију налази да је заиста дошло до такве опструкције (видети, посебно, члан 400а Закона о предузећима из 1996. године).

75. Даље, почев од 2002. године, предузећа која послују већинским друштвеним капиталом, а која се званично не приватизују, не могу без претходног одобрења Агенције за приватизацију, која је и сама државни орган, доносити сопствене одлуке у вези са њиховим: капиталом, реорганизацијом, реструктурирањем и улагањима, делимичној продаји или хипотеци на њиховој имовини, измирењу њихових неисплаћених потраживања и узимању или давању зајмова и гаранција ван тока “редовног пословања”. Агенција за приватизацију сваку такву одлуку донету без тог одобрења проглашава неважећом (видети, посебно, члан 398а Закона о предузећима из 1996. године). Најзад, одлуке о статусним променама и променама облика предузећа не могу се доносити без претходног одобрења од стране Владе (видети, посебно, члан 421а Закона о предузећима из 1996. године).

76. Горе описани режим је био на снази до марта 2007. године (видети члан 456 Закона о предузећима из 2004. године и члан 14 Закона о приватизацији), а надлежна министарства су саопштила да је продужење његове важности неизбежно.

Д. Закон о уплати доприноса за пензијско и инвалидско осигурање за поједине категорије осигураника – запослених (објављен у Сл. гласнику РС бр. 85/05)

77. У складу са члановима 2 и 3, држава је прихватила да надокнади минималне доприносе за пензијско и инвалидско осигурање у периоду од 1. јануара 1991. године до 31. децембра 2003. године за поједине категорије осигураника чији послодавци то нису сами учинили.

78. У складу са члановима 4-6, послодавци, као и сами запослени, могли су поднети захтев у том смислу Републичком фонду за пензијско и инвалидско

осигурање запослених, а крајњи рок да то учине је истекао у јануару 2006. године.

79. Сходно члановима 7-9, рок стварног измирења прихваћеног захтева неког подносиоца зависио би од “ликвидности државног буџета”.

80. Према члану 12, сви радници чији су захтеви прихваћени нису могли да траже додатне исплате по истом основу од својих послодаваца, па чак ни путем судског поступка.

Б. Релевантне одредбе Судског пословника и Закона о облигационим односима

81. Релевантне одредбе овог закона дате су пресуди *В. А. М. против Србије* (бр. 39177/05, ставови 68, 71 и 72, 13. март 2007. године).

Ж. Статус Државне заједнице Србија и Црна Гора

82. Релевантне одредбе у вези са статусом Државне заједнице Србија и Црна Гора наведене су у пресуди *Матијашевић против Србије* (бр. 23037/04, ставови 22 - 25, 19. септембар 2006. године).

ПРАВО

I. ЗДРУЖИВАЊЕ ПРЕДСТАВКИ

83. Суд сматра да, у складу са правилом 42 став 1 Пословника Суда, представке треба здружити, с обзиром на њихову заједничку чињенично-правну основу.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6 СТАВ 1 КОНВЕНЦИЈЕ

84. Подносиоцке представки су се жалиле према члану 6 став 1 Конвенције због пропуста тужене државе да изврши правоснажне пресуде донете у њихову корист.

Члан 6 став 1 Конвенције, у релевантном делу, гласи како следи:

“Свако, током одлучивања о његовим [или њеним] грађанским правима и обавезама ..., има право на правичну ... расправу ... пред ... судом...”

A. Прихватљивост

1. Исцрпљеност домаћих правних средстава

85. Влада се позвала на одлуку Суда у случају *Mota* (видети *Tomé Mota против Португалије* (одлука), бр. 32082/96, ЕЦХР 1999-IX) и навела да подносиоцке представки нису исцрпеле сва делотворна правна средства. Нарочито, оне су пропустиле да се жале због спорног закашњења председницима судова о којима је реч, и нису искористиле могућност да покрену посебан парнични поступак према члановима 154, 172, 199 и 200 Закона о облигационим односима или члану 19 Закона о стечајном поступку (видети ставове 69 и 81 у горњем тексту).

86. Подносиатељке представки су оспориле делотворност ових правних средстава.

87. Суд је већ утврдио да се горе наведена правна средства не могу сматрати делотворним у смислу његове утврђене праксе према члану 35 став 1 Конвенције (видети предмет *V. A. M. против Србије*, цитиран у горњем тексту, ставови 85-86, 13. март 2007. године и, такође, *Horvat против Хрватске*, бр. 51585/99, ставови 47 и 48, ЕЦХР 2001-VIII). Он не налази разлог да одступи од овог става у конкретном предмету и закључује, према томе, да се примедбе Владе морају одбацити.

2. Компатибилност ratione personae („статус жртве“ подносилаца представке)

88. Влада је навела да је држава прихватила захтеве подносиатељки представки за исплату доприноса за социјално осигурање у складу са Законом о пензијском и инвалидском осигурању за поједине категорије запослених (у даљем тексту “ЗПИО”, видети ставове 77-80 у горњем тексту). Подносиатељке представки према томе више нису “жртве”, у смислу члана 34 Конвенције.

89. Подносиатељке представки су навеле да је ЗПИО требало да се првенствено бави пензионим правима, због чега њихови доприноси за пензијско и инвалидско осигурање не би били исплаћени пре њиховог пензионисања. У сваком случају, овај закон није предвиђао никакву накнаду због недостатка покрића за социјално осигурање подносиатељки представки у прошлости.

90. Пошто се спорно неизвршење тиче месечне накнаде за време плаћеног одсуства, као и наведених доприноса за социјално осигурање, и због чињенице да и једни и други тек треба да се исплате, јасно је да подносиатељке представки нису добиле, заправо, никакву значајну накнаду нити пак свеобухватну потврду наводно претрпљених повреда (видети *Dalban против Румуније* [BB], бр. 28114/95, став 44, ЕЦХР 1999-VI).

91. Суд стога налази да су подносиатељке представки задржале статус жртве и одбија примедбу Владе с тим у вези.

3. Компатибилност ratione personae (одговорност државе)

92. Влада је тврдила да се држава не може сматрати одговорном за предузећа у друштвеном власништву. Посебно, дужник није ни државно предузеће нити њим управља држава. Држава такође није проузроковала његову инсолвентност, а сама држава нема право на удео у његовој заради нити обавезу да покрива његове губитке.

93. Даље, дужник није био у поступку приватизације, због чега су нека од најважнијих потенцијалних ограничења његове самосталности у пословању била небитна (видети став 74 у горњем тексту).

94. Најзад, Влада је потврдила да би се сва средства добијена приватизацијом дужника преносила у државни буџет, али је остала при ставу да то није одлучујуће пошто је цео поступак био само средство да се један “тип својине” трансформише у други.

95. Подносиатељке представки су изнеле да је дужник друштвено предузеће и да њим, као таквим, у потпуности управља држава.

96. Према томе, поставља се питање да ли је држава обавезна за неизмирене обавезе дужника, посебно да ли се она може сматрати одговорном

за неизвршење правоснажних пресуда донетих у корист подносиоцељки представки.

97. Суд примећује, с тим у вези, да је дужник тренутно у власништву холдинг компаније чији претежни део чини друштвени капитал (видети став 56 у горњем тексту) и да њим, као таквим, у великој мери управља Агенција за приватизацију, која је и сама државни орган, као и Влада (видети став 75 у горњем тексту), без обзира да ли је било покушаја званичне приватизације у прошлости.

98. Суд стога сматра да дужник, и поред чињенице да је то посебно правно лице, не ужива “довољно институционалне и радне самосталности у односу на државу” да би био ослобођен својих обавеза по Конвенцији (видети, *mutatis mutandis*, *Mykhaylenko и други против Украјине*, бр. 35091/02, 35196/02, 35201/02, 35204/02, 35945/02, 35949/02, 35953/02, 36800/02, 38296/02 и 42814/02, став 44, ЕСНР 2004-ХИ).

99. Према томе, Суд налази да су притужбе подносиоцељки представки компатибилне *ratione personae* са одредбама Конвенције и одбија примедбу Владе с тим у вези.

4. Закључак

100. Суд сматра да притужбе подносиоцељки представки нису очигледно неосноване у смислу члана 35 став 3 Конвенције и не налази ниједан други основ да их прогласи неприхватљивим. Стога се представка мора прогласити прихватљивом.

Б. Основаност

1. Аргументи које су изнеле стране у спору

101. Влада је истакла да су подносиоцељке представки тражиле извршење исплатом са банкарског рачуна дужника и јавном продајом његове покретне и непокретне имовине. Јавна продаја, међутим, није могла да се одржи док није постало јасно да исплата са банкарског рачуна више није могућа.

102. Влада је даље приметила да саме подносиоцељке представки нису ништа учиниле да обавесте општински суд да на рачуну дужника нема средстава, иако су могле тражити од Народне банке да им обезбеди информације ове врсте.

103. Влада је приметила да сама Народна банка нема обавезу по домаћем закону да обавести Општински суд о стању исплате са банкарског рачуна коју је покушала да изврши, да дужнику такође није забрањено да делимично обавља своје пословање у готовини, и да саме подносиоцељке представке нису тражиле да се исплата са банкарског рачуна прекине и да се уместо тога обави јавна продаја.

104. Најзад, Влада је приметила да се пресуде о којима је реч нису првенствено извршиле због недостатка средстава код дужника и истакла да је каснији стечајни поступак од посебне сложености.

105. Подносиоцељке представки се са тим нису сложиле и поново су потврдиле своје првобитне притужбе. Сем тога, оне су тврдиле да је на домаћим органима да им обезбеде релевантне информације у вези са извршењем које траже, као и да наставе са тим поступком *ex officio* с обзиром да је истовремено предложено неколико средстава извршења.

2. Релевантна начела

106. Суд подсећа да се извршење пресуде коју је суд донео, мора сматрати саставним делом “суђења” према члану 6 (видети *Hornsby против Грчке*, пресуда од 19. марта 1997. године, *Извештаји о пресудама и одлукама 1997-II*, стр. 510, став 40).

107. Даље, кашњење у извршењу пресуде може се оправдати у посебним околностима. Међутим, то не сме бити тако да угрожава суштину права заштићеног према члану 6 став 1 Конвенције (видети *Immobiliare Saffi против Италије* [BV], бр. 22774/93, став 74, ЕЦХР 1999-V).

108. Најзад, без обзира да ли је дужник приватни или друштвени актер, на држави је да предузме све неопходне мере да се правоснажна судска пресуда изврши, као и да, при томе, обезбеди делотворно учешће њеног целог апарата (видети, *mutatis mutandis*, *Pini и други против Румуније*, бр. 78028/01 и 78030/01, ставови 174-189, ЕЦХР 2004-V (изводи) и, такође, *mutatis mutandis*, *Hornsby*, цитиран у горњем тексту, стр. 511, став 41).

3. Оцена Суда

109. Суд прво примећује да правоснажне пресуде које су донете у корист подносиоци предствки још нису извршене, у потпуности или у великој мери (видети ставове 88-91 у горњем тексту).

110. Друго, без обзира на поднеске Владе о супротном, суд надлежан за извршење је био обавезан да примени *ex officio* друга средства извршења, ако се већ показало да је извршење на неким од оних која су предложиле подносиоци предствки немогуће (видети ставове 58 и 62 у горњем тексту).

111. Треће, однос између суда надлежног за извршење и Народне банке је био интерни однос, између два Властина тела, и, као такав, ван утицаја подносиоци предствки које су, у сваком случају, учиниле све што је у њиховој моћи да убрзају спорни поступак (видети ставове 34-39 у горњем тексту).

112. Четврто, без обзира што Народна банка можда нема обавезу по домаћем закону да обавештава суд надлежан за извршење о стању средстава на банкарском рачуну дужника у питању, јасно је да је она могла тражити покретање стечајног поступка много раније (видети ставове 66 и 67 у горњем тексту).

113. Пето, није било разлога због ког би подносиоци предствки тражиле од Народне банке најновије податке о наведеној исплати са банкарског рачуна само да би се испунила празнина у комуникацијама између два огранка Владе.

114. Шесто, с обзиром да је утврђена обавеза државе за неизмирене дугове подносиоци предствки у конкретном случају, примећује се да држава не може да наведе ни недостатак сопствених средстава ни недостатак средства код дужника као изговор за неизвршење о коме је реч.

115. Најзад, период неизвршења не би требало ограничити само на фазу извршења, већ он такође треба да обухвати каснији стечајни поступак (видети *Mukhaylenku и други против Украјине*, цитиран у горњем случају, став 53). Сходно томе, период измирења дуга у предметима подносиоци предствки до сада траје између две године и четири месеца и три године и осам месеци од када је Србија ратификовала Конвенцију дана 3. марта 2004. године (период који спада у надлежност Суда *ratione temporis*).

116. С обзиром на горе наведено, Суд налази да српске власти нису предузеле неопходне мере како би се пресуде о којима је реч извршиле. Према томе, дошло је до повреде члана 6 став 1 Конвенције.

III. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 1 ПРОТОКОЛА БР. 1

117. Подносиоце представки су се даље жалиле да је држава повредила њихово право на мирно уживање имовине, које се гарантује чланом 1 Протокола бр. 1, који предвиђа следеће:

“Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу са општим интересима или да би обезбедила наплату пореза или других дажбина или казни.”

A. Прихватљивост

118. Суд примењује да су ове притужбе повезане са притужбама које су разматране у претходном тексту па оне, исто тако, морају бити проглашене прихватљивим.

B. Основаност

119. Суд подсећа да пропуст државе да изврши правоснажне пресуде донете у корист подносиоце представки представља мешање у њихово право на мирно уживање имовине, како је предвиђено првом реченицом првог става члана 1 Протокола бр. 1 (видети, међу многим другим ауторитетима, *Burdov против Русије*, бр. 59498/00, став 40, ЕЦХР 2002-III).

120. Из горе изнетих разлога у вези са чланом 6, Суд сматра да наведено мешање није било оправдано у посебним околностима предметног случаја. Према томе, дошло је до посебне повреде члана 1 Протокола бр. 1.

IV. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41 КОНВЕНЦИЈЕ

121. Члан 41 Конвенције предвиђа:

“Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је потребно, пружити правично задовољење оштећеној страни.”

A. Штета

122. Суд истиче да према правилу 60 Пословника Суда, сваки захтев за правично задовољење мора бити специфициран и поднет у писаној форми, заједно са релевантним пратећим документима, а ако се то не учини Суд тај захтев може одбацити у целини или делимично.

1. Материјална штета

123. Подносиатељке представки су тражиле да се држави наложи да из сопствених средстава исплати износе који су досуђени правоснажним пресудама донетим у њихову корист.

124. Влада је остала при ставу да држава не треба да сноси одговорност за дуговања друштвеног предузећа.

125. Суд поново потврђује да одбацује ову прелиминарну примедбу (видети ставове 92-99 у горњем тексту) и, из истог разлога, одбацује овај аргумент према члану 41.

126. С обзиром на повреде које су утврђене у предметном случају и сопствену судску праксу (видети, *mutatis mutandis*, *Mykhaylenky* и други против Украјине, цитиран у горњем тексту, ставови 67-70), Суд сматра да се захтеви подносиатељки представки морају прихватити. Влада ће, стога, платити свакој подносиатељки представке износе који су додељени правоснажним пресудама (видети ставове 10, 14, 18, 22, 26 и 30 у горњем тексту).

2. Нематеријална штета

127. Свака подносиатељка представке је тражила 5.000 евра на име претрпљене нематеријалне штете због спорног неизвршења.

128. Влада је оспорила ове захтеве.

129. Став је Суда да су подносиатељке представки претрпеле извесну нематеријалну штету због утврђених повреда која се не може надокнадити само утврђивањем повреде од стране Суда. Међутим, конкретни тражени износи су претерани. Процењујући на основу правичности, како се захтева чланом 41 Конвенције, Суд додељује следеће износе у зависности од дужине периода неизвршења у сваком случају, који се крећу од приближно две године и четири месеца до три године и осам месеци:

- i. првој подносиатељки представке: 1.600 евра,
- ii. другој подносиатељки представке: 1.000 евра,
- iii. трећој подносиатељки представке: 800 евра,
- iv. четвртој подносиатељки представке: 1.000 евра,
- v. петој подносиатељки представке: 1.600 евра,
- vi. шестој подносиатељки представке: 1.000 евра.

Б. Трошкови

130. Свака подносиатељка представке је такође тражила накнаду трошкова које је имала у поступцима пред домаћим судом (а који су одобрени правоснажним пресудама донетим у њихову корист), неодређени износ за трошкове настале у каснијем стечајном поступку, а свака је тражила и 919 евра на име трошкова насталих у току “стразбуршког случаја”.

131. Влада је оспорила ове захтеве.

132. Према пракси Суда, подносилац представке има право на накнаду трошкова само у оној мери у којој је показано да су они заиста и неопходно настали и да су оправдани у погледу износа (видети, на пример, *Iatridis против Грчке* (правична накнада) [BB], бр. 31107/96, став 54, ЕЦХР 2000-XI).

133. Пошто је размотрио информације које поседује и горе наведене критеријуме, Суд сматра да је оправдано да се свакој подносиатељки представке

додели износ од 300 евра на име трошкова насталих у поступку пред овим Судом.

134. Што се тиче трошкова пред домаћим судовима, Суд примећује да су они трошкови који се односе на парнични поступак саставни део захтева подносиоци предствки за накнаду материјалне штете, о чему је већ било речи у претходном тексту.

135. Најзад, Суд налази да трошкови наводно настали у вези са каснијим стечајним поступком нису поткрепљени чињеницама и , због тога, нема основа да буду надокнађени.

В. Затезна камата

136. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централне банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ГОРЕ НАВЕДЕНИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Одлучује* да споји представке,
2. *Проглашава* представке прихватљивим,
3. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 6 став 1, Конвенције,
4. *Утврђује* да је, такође, дошло до повреде члана 1 Протокола бр. 1,
5. *Утврђује*
 - (а) да ће тужена држава, из сопственим средстава и у року од три месеца од датума када ова пресуда постане правоснажна, у складу са чланом 44 став 2 Конвенције, исплатити свакој подносиоци представке износе који су додељени правоснажним домаћим пресудама донетим у њихову корист,
 - (б) да ће тужена држава исплатити свакој подносиоци представке, у истом року, следеће износе:
 - (i) првој подносиоци представке, 1.600 евра (једна хиљада шест стотина евра) на име нематеријалне штете и 300 евра (три стотине евра) на име трошкова,
 - (ii) другој подносиоци представке, 1.000 евра (једна хиљада евра) на име нематеријалне штете и 300 евра (три стотине евра) на име трошкова,
 - (iii) трећој подносиоци представке, 800 евра (осам стотина евра) на име нематеријалне штете и 300 евра (три стотине евра) на име трошкова,
 - (iv) четвртој подносиоци представке, 1.000 евра (једна хиљада евра) на име нематеријалне штете и 300 евра (три стотине евра) на име трошкова,
 - (v) петој подносиоци представке, 1.600 евра (једна хиљада шест стотина евра) на име нематеријалне штете и 300 евра (три стотине евра) на име трошкова,
 - (vi) шестој подносиоци представке, 1.000 евра (једна хиљада евра) на име нематеријалне штете и 300 евра (три стотине евра) на име трошкова.

- (в) да горе наведене износе треба претворити у националну валуту тужене државе по курсу који се примењује на дан исплате плус сваки порез који се може платити на ове износе,
- (г) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена,
6. *Одбија* преостали део захтева подносиоци предивки за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 15. јануара 2008. године у складу са правилом 77 ставови 2 и 3 Пословника Суда.

Сали Доле (Sally Dollé)
Секретар

Франсоа Тулкенс
(Françoise Tulkens)